

KINNITATUD
Eesti Advokatuuri juhatuse
13.12.2022. a otsusega

MUDETUD
Eesti Advokatuuri juhatuse
04.03.2025. a otsusega

**LIHTSUSTATUD PROTSEDUURIREEGLID JA SISEKONTROLLIEESKIRI
rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide juhtimiseks ja rahvusvahelise sanktsiooni
rakendamiseks advokaadibüroodele, kes ei osuta RahaPTS § 2 lg-s 2 nimetatud
teenuseid**

I osa
Üldpõhimõtted

1. Advokaat, advokaadibüroo pidaja, advokaadibüroo kaudu teenuste osutamisse kaasatud töötaja ja muu isik, kelle tegevuse eest vastutab advokaat või advokaadibüroo pidaja (edaspidi käesoleva eeskirja mõttes **advokaat**) korraldab majandus- ja kutsetegevuse selliselt, et see oleks kooskõlas nii rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist kui ka rahvusvaheliste sanktsioonide rakendamist puudutavate õigusaktidega.

2. Advokaat kohustub majandus- ja kutsetegevuse korraldamisel:

2.1. teavitama advokatuuri juhatust advokaadi otsusest rakendada käesolevat lihtsustatud eeskirja;

2.2. teadvustama, et advokaadi tegevus võib pakkuda huvi isikutele, kes otsivad võimalusi rahapesuks, terrorismi rahastamiseks või rahvusvahelistest sanktsioonidest kõrvalehoidmiseks, muuhulgas ära kasutades erinevaid teenusepakkujaid;

2.3. arvestama, et teatud valdkondades tegutsemisel on advokaadil seaduses sätestatud kohustused rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel ning rahvusvahelise sanktsiooni täitmisel;

2.4. silmas pidama, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete ja rahvusvahelise sanktsiooni rakendamata jätmine või ebapiisav rakendamine võib lisaks kuritegevuse tõkestamata jätmisele kaasa tuua riikliku sunnimeetmete kohaldamise ja/või karistusõigusliku vastutuse ning olulise varalise ja mainekahju;

2.5. lähtuma arusaamast, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete ning rahvusvahelise sanktsiooni kohane rakendamine teenib ühiskonna põhiväärtusi ja on ühildatavad korrektse viisil õigusteenuse osutamisega ning need väärtused on kaalukamad, kui üksikust tehingust saadud majanduslik või muu kasu.

II osa

Kohaldamisala

3. Käesolevad lihtsustatud protseduurireeglid ja sisekontrollieeskiri rakenduvad advokaadile, kui ta otsustab need enda suhtes kehtestada ja tingimusel, et ta vabatahtlikult piirab osutatavate õigusteenuste valdkondi selliselt, et tema kutsetegevus ei hõlma RahaPTS § 2 lg-s 2/RSanS § 24 lg-s 1 nimetatud õigusteenuseid ehk ta ei osuta mitte ühtegi alltoodud loetelus sisalduvat õigusteenust:

- advokaat tegutseb kinnisvara- või finantstehingus kliendi eest ja nimel;
- advokaat nõustab ja/või juhendab tehingu kavandamist või tegemist või osutab muud õigusteenust (välja arvatud kliendi õigusliku olukorra hindamine, kliendi kaitsmine või esindamine kohtu-, vaide- või muus sellises menetluses, sealhulgas kliendi nõustamine menetluse alustamise või vältimise küsimuses), mis on seotud:
- kinnisasja, ettevõtte või äriühingu aktsiate või osade ostu või müügiga;
- kliendi raha, väärtpaberite või muu vara haldamisega;
- makse-, hoiu- või väärtpaberikontode avamise või haldamisega;
- äriühingu asutamiseks, tegevuseks või juhtimiseks vajalike vahendite hankimisega;
- usaldushalduse, äriühingu, sihtasutuse või muu juriidilise isiku staatust mitteomava isikute ühenduse asutamise, tegevuse või juhtimisega.

4. RahaPTS-ist tulenevaid *kohustatud isiku* ning RSanS-ist tulenevaid *erikohustusega isiku* RSanS § 20 lg 1 kohustusi advokaadi suhtes ei rakendata, kui kliendiülesanne on seotud kliendi õigusliku seisundi hindamisega või ülesannete täitmisega kõnealuse kliendi kaitsja või esindajana kohtumenetlustes või sellega seoses, sealhulgas seoses nõustamisega menetluse algatamise või vältimise asjus. Advokaat ei pea hoolsusmeetmeid rakendama seega juhul, kui ta osutab õigusteenust ja võtab täitmiseks üksnes ülesandeid, mis lähevad viidatud erandi alla. Viidatud erandi alla lähevad ka RÕS § 4 lg 3 p 1-7¹ sätestatud riigi õigusabi liigid.

5. Kui advokaat võtab täitmisele ülesandeid, mis ei ole RahaPTS § 2 lg 2/RSanS § 24 lg 1 loetletud õigusteenus, kuid ei ole ka kliendi esindamine menetluses, vaid mingi muu õigusteenus, siis peab advokaat tagama sanktsioonide rikkumisest hoidumise üldises korras, mitte kui RSanS-is sätestatud *erikohustusega isik*. Siia alla võivad kuuluda ka RÕS § 4 lg 3 p 8 ja 9 sätestatud riigi õigusabi liigid sõltuvalt ülesande sisust.¹

III osa

Kliendiülesande hindamine

6. RahaPTS § 2 lg-s 2/RSanS § 24 lg-s 1 nimetatud teenuste mitteosutamine ja käesoleva eeskirja kehtestamine enda ja oma büroo suhtes on advokaadi äristrateegiline valik, millega ühtlasi maandatakse vastavate teenuste osutamisega kaasnevad riskid. Advokaat peab tagama vastavast strateegiast kinnipidamise, kuni pole tehtud teadlikku valikut strateegiat muuta. Advokaat peab igakordselt kindlaks tegema, kas konkreetse kliendiülesande puhul on tegemist ülesandega, mille osas rakendub RahaPTS § 2 lg 2/RSanS § 24 lg-s 1, eesmärgiga vältida vastava ülesande võtmist ja sellega tahtmatut hoolsusmeetmete rakendamiskohustuse rikkumist.

¹ Vt. ka protseduurireeglite ja sisekontrollieeskirja lisa 1, mis näitlikustab erinevat liiki õigusteenuse osutamise puhul sanktsioonikontrolli rakendumise kohustust ning lisa 2 tehingute näitliku loetelu osas.

7. Kõigis kliendisuhetes, sh sellistes, millega seadusest tulenevalt ei kaasne kohustust rakendada konkreetseid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmeid, peab advokaat juhinduma kainest mõistusest ning vältima teenuste osutamist juhul, kui advokaadile arusaadavalt on teenuste tellimise eesmärk rahapesu või terrorismi rahastamine või nende soodustamine, aga samuti juhul, kui teenuste tellimisel puudub advokaadile arusaadav legitiimne eesmärk ja seejuures ei ole teenuse olemusest või selle osutamise tingimustest tulenevalt välistatud, et teenuse tellimise eesmärk võib olla rahapesu või terrorismi rahastamine või nende soodustamine.

IV osa

Hoolsusmeetmete rakendamine ja sanktsioonikontroll erikohustusega isikuna

8. Advokaat teadvustab, et sellise kliendiülesande puhul, mille osas rakendub RahaPTS § 2 lg 2/RSanS § 24 lg 1, kohaldub rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise hoolsusmeetmete rakendamise ja erisubjektile ettenähtud sanktsioonikontrolli kohustus vastavalt RahaPTS-is ja RSanS-is sätestatule ning käesolevat lihtsustatud eeskirja vastava ülesande võtmisel enam rakendada ei saa.

9. Kui advokaat muudab äristrateegiat ja otsustab kutsetegevuse raames hakata vastu võtma kliendiülesandeid, mille osas rakendub RahaPTS § 2 lg 2/RSanS § 24 lg 1, rakendub büroole protseduurireeglite ja sisekontrolli eeskirjade kehtestamise, riskihinnangu väljatöötamise ja hoolsusmeetmete rakendamise kohustus enne vastavate teenuste osutamisega alustamist ning advokaat on kohustatud läbima koolituse hoolsusmeetmete tõhusaks rakendamiseks. Samuti on büroo kohustatud advokatuuri juhatust teavitama kutsetegevuse profiili ülalviidatud muudatusest.

V osa

Riskihinnangu koostamise kohustus

10. Advokaat koostab või uuendab riskihinnangu ja selleks hindab ja kontrollib kord aastas teenuse osutamisega seotud riske, sh õigusteenuse osutamisel allolevaid asjaolusid ka juhul, kui kliendiülesande osas ei rakendu RahaPTS § 2 lg 2/RSanS § 24 lg 1:

- kui osutatakse teenust ka väljaspool RÕA süsteemi, siis millised on klientide poolt õigusteenuse eest tasumise vahendite allikad, kas raha päritolu on piisavalt selge ja millised riskid kaasnevad advokaadile ja büroole, kui õigusteenuse eest tasutakse ebaselget päritolu vahenditega;
- kas on tuvastatud kliente või ülesandeid, mis on seotud mõne rahvusvahelise sanktsiooniga ja millised on sellega seotud riskid;
- kuidas monitooritakse büroos sissetulevaid ülesandeid ja tagatakse, et juhuslikult ei võetaks vastu RahaPTS § 2 lg-s 2/RSanS § 24 lg 1 loetletud ülesandeid või et algselt sinna loetelusse mittekuuluv ülesanne ei oleks töö käigus selliseks muutunud.

VI osa

Sanktsioonikontroll üldistel alustel

11. Kui tegemist pole õigusteenusega, mille suhtes kehtivad advokaadile erikohustusega isiku kohustused, kuid pole tegemist ka esindamisega menetluses, siis tagab advokaat sanktsioonikontrolli RSanS-is sätestatud üldises korras. See tähendab, et tuleb vältida kehtivate sanktsioonide rikkumist, kuid puuduvad erikohustusega subjekti spetsiifilised kohustused.

Advokaat kontrollib avalikult kättesaadavate ja eelduslikult usaldusväärsete allikate alusel, kas isik (sh klient, tema esindaja või tegelik kasusaaja) on finants või -rahvusvahelise sanktsiooni subjekt või kas kavandatava teenuse osutamine võib olla muul viisil rahvusvahelise sanktsiooniga piiratud.

12. Kui advokaadil tekib eelmises punktis viidatud õigusteenuse puhul kahtlus, et isik (sh klient, tema esindaja või tegelik kasusaaja) on finantssanktsiooni subjekt või kui kavandatava teenuse osutamine võib olla muul viisil rahvusvahelise sanktsiooniga piiratud, kohaldab ta finantssanktsiooni ja hangib lisateavet asjaolude kohta, mis võimaldavad kindlaks teha, kas kavandatava teenuse osutamine võib olla rahvusvahelise sanktsiooniga piiratud ja rikub finantssanktsiooni. Kui advokaat tuvastab lisateabe põhjal finantssanktsiooni subjekti või et tema poolt kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub finantssanktsiooni või lisateave ei võimalda seda kindlaks teha, kohaldab advokaat finantssanktsiooni ja teavitab sellest viivitamata Rahapesu Andmebürood selleks kehtestatud veebivormi kaudu.

VII osa

Sisekontrollieeskiri

13. Advokaat määrab advokaadibüroos protseduurireeglite ja sisekontrollieeskirja täitmise eest vastutava isiku, kelleks on kas juhatuse liige, partner või vastutav vandeadvokaat. Vastutav isik kontrollib regulaarselt eeskirjast kinnipidamist ning annab kokkuvõtva sisendinfo seoses valdkonna iga-aastase ülevaatuses ja riskide hindamisega. Rikkumiste tuvastamisel teavitab vastutav isik viivitamatult advokaati (advokaadibüroo pidajat ja partnereid).

VIII osa

Koolitus

14. Advokaat peab tagama seadusest ja eeskirjast tulenevate kohustuste täitmise alase koolituse advokaadibüroo töötajatele, eelkõige neile, kelle tööülesannete hulka kuulub ärisuhete loomine või tehingute tegemine. Koolitus peaks toimuma vähemalt kord aastas või töötaja tööle asumisel, asjakohase regulatsiooni muutmisel või vastavalt vajadusele. Koolitus peab andma teavet rahapesu ja terrorismi tõkestamise ning rahvusvaheliste sanktsioonide valdkonna arengutest ning advokaatidele kohaldatavatest nõuetest, samuti asjaoludest, mis võimaldavad riskantseid olukordi ära tunda.